

Statsvetenskapliga förbundet

Förbundsredaktör: Katarina Roos

Ett öppet vetenskapssystem: att plocka fler och större frukter i forskning?

av Katarina Roos

För ett år sedan handlade förbundssidorna (nummer 2, 2021) om den pågående förändringsprocess som brukar sammanfattas under rubriken ett öppet vetenskapssystem. Denna innebär ett ifrågasättande av etablerade normer om hur forskning bör bedrivas och värderas och syftar ytterst till en kulturförändring inom hela forskarsamhället. Trots det har svenska forskare generellt sett bristande kunskaper om vad öppen vetenskap innebär och uppfattar inte heller frågeställningarna som omgärdar processerna som relevanta. Det konstaterar Vetenskapsrådet (2022), som i mars 2022 publicerade den senaste av ett antal rapporter. Med denna som utgångspunkt är temat för förbundssidorna även denna gång ett öppet vetenskapssystem.

KORT BAKGRUND TILL ETT ÖPPET VETENSKAPSSYSTEM

Ett öppet vetenskapssystem består av två delar, öppen tillgång till vetenskapliga publikationer samt till forskningsdata. Det senare innebär en strävan att skapa nya men också sammanbinda existerande strukturer som möjliggör för andra forskare – men även medborgare – att kombinera och analysera stora datamängder för att på sätt göra ”nya” upptäckter. Huvudägare av den politiska processen är Europeiska kommissionen. Vetenskapsrådet har sedan 2017 ett regeringsuppdrag som syftar till att samordna arbetet med öppen tillgång

till forskningsdata, vilket enligt tidplanen ska vara fullt genomfört år 2026. Kungliga biblioteket har huvudansvar för den del som handlar om öppen publicering. Vetenskapsrådet representerar också Sverige och ”det svenska forskningssystemets intressen” i föreningen European Open Science Cloud (EOSC). I den ingår EU-kommissionen, medlemsländer samt intresseorganisationer. Partnerskapet finns inom EU:s ramprogram för forskning och innovation, Horisont Europa, och verkar för att utveckla ”Web of FAIR data and services” (Vetenskapsrådets hemsida). Målet är att ”bygga vidare på redan befintliga lösningar och infrastrukturer ... och på så sätt tillhandahålla tjänster så som lagring, hantering, delning, analys och användning av forskningsdata. *All data ska samordnas så att de uppfyller FAIR-principerna*, det vill säga är sökbara (Findable), tillgängliga (Accesible), interoperabla (Interoperable) och återanvändningsbara (Reusable)” (Vetenskapsrådets hemsida, www.vr.se). Just FAIR-principerna utgör centrala utgångspunkter i ett öppet vetenskapssystem (se förbundssidorna nummer 2, 2021).

SVALT INTRESSE BLAND SVENSKA FORSKARE FÖR ETT ÖPPET VETENSKAPSSYSTEM OCH OSÄKRA SAMHÄLLSVETARE

Vetenskapsrådets rapport är ”en samlad kartläggning, analys och bedömning av det nationella arbetet med öppen tillgång till forskningsdata” och ”innehåller rekommendationer för hur arbetet behöver genomföras framöver” (Vetenskapsrådet 2022, 5). När Vetenskapsrådet beskriver det arbete som myndigheten hittills har gjort inom ramen

för sitt uppdrag, bland annat utvecklat en datahanteringsplan och en handbok för forskare, förmedlas framgång och full aktivitet, men när identifierade behov och strategier för det fortsatta arbetet beskrivs blir det tydligt att den framtida processen vilar på många sakägares axlar. Vetenskapsrådet lyfter fram behovet av en övergripande nationell strategi för öppen tillgång till forskningsdata i vilken bland annat olika aktörers ansvar och rollfördelning förtydligas, nationella riktlinjer utarbetas och universitet och högskolor anmodas att utarbeta policyer för genomförandet. Man vill också att Vetenskapsrådets uppdrag permanentas.

Det som framför allt gör den här rapporten intressant är att lärosäten, FOU-myndigheter, forskningsfinansiärer samt ett slumpmässigt urval av forskare tillfrågats om nuläge och förutsättningar för öppen tillgång till forskningsdata. Urvalet av forskare gjordes med hjälp av databasen Swerics, som innehåller information om beviljade projektbidrag. Det begränsades till projekt som startade 2018–2020, vilket resulterade i 1 200 forskare. Frågorna syftade till att kartlägga nuläge och handlade därför om i vilken utsträckning som forskningsdata tillgängliggörs, vilken typ av forskningsdata som (inte) tillgängliggörs, när och hur och vilket stöd som önskas.

Mottagarna av enkäten är samtliga aktiva forskare, ansvariga för pågående forskningsprojekt. De borde således vara intresserade och känna sig berörda av frågeställningarna. Den pinsamt låga svarsfrekvensen förmedlar dock en annan bild. Endast 289 forskare, 24 procent, besvarade enkäten. Svarsfrekvensen varierar mellan forskare verksamma inom olika forskningsområden.¹ Den största gruppen i urvalet liksom av andelen svarande är forskare inom området Teknik. Forskare inom Samhällsvetenskap utgör 17 procent i urvalet och 15 procent av de svarande och är alltså något underrepresenterade. Den mest

överrepresenterade gruppen bland de svarande är forskare inom Humaniora och konst som utgör tre procent i urvalet men åtta procent av de svarande. Deras relativt sett höga svarsfrekvens utgör en intressant kontrast till samhällsvetarnas mer modesta.

Skillnaderna mellan forskare inom olika områden avspeglar olika arbetssätt och traditioner och är på så sätt väntade. Det kan tyckas paradoxalt att humanister och konstvetare som upplever frågorna som minst relevanta, har högst svarsfrekvens. Kanske beror det på att den målbild som skymtar mellan frågorna är allra svårast att omvandla inom humaniora och konstvetenskap. Inte i någon av de texter om öppen vetenskap som jag hittills läst, har någon på ett trovärdigt sätt beskrivit hur konstnärliga verk – som också ska omfattas av FAIR principerna – ska kunna tillgängliggöras och delas med forskare och en intresserad allmänhet. Bara beskrivningar på att så förväntas ske.

Den generellt låga svarsfrekvensen har sannolikt flera förklaringar. Kanske en allmän enkättrötthet i kölvattnet av alla dessa kvalitetssäkringssystem där var och en förefaller upptagen med att bocka av boxar i det egna systemet. Kanske hänger det ihop med tidpunkten, att undersökningen genomfördes under en pågående pandemi. Möjligen bidrog ett och annat skräppostfilter till att reducera svarsfrekvensen. Eller så avspeglar den låga svarsfrekvensen svenska forskares ljumma intresse för, och bristande kunskap om, processerna. En av huvudslutsatserna i rapporten är just att det behövs mer kunskap. Frågorna i enkäten är svåra att förstå och svara på utan tidigare förkunskaper om principerna och utgångspunkterna för öppen vetenskap. Metadata förklaras till exempel i enkäten som ”beskrivande eller kontextuell information om datas ursprung (proveniens)”, men det framgår inte att metadata ska vara maskinläsbar vilket förutsätter att informationen skrivs

1 Humaniora och konstvetenskap, Medicin och hälsovetenskap, Naturvetenskap, Samhällsvetenskap, Teknik samt Övrigt.

i kod. Det vet bara den som har rätt så god insikt i processen eller är verksam inom en disciplin där liknande arbetssätt och begrepp redan tillämpas.

Det finns tydliga skillnader i hur forskare inom olika discipliner svarar på frågorna om tillgängliggörande av forskningsdata. Forskare inom Medicin och hälsovetenskap samt Naturvetenskap svarar i högre utsträckning att data (kommer att) tillgängliggörs i jämförelse med forskare inom Humaniora och konst, Samhällsvetenskap samt Teknik. De förstnämnda grupperna svarar också att en större *del* av forskningsdata inklusive metadata kommer att publiceras öppet än de senare. Forskare inom Humaniora och konst svarar i väsentligt högre utsträckning än andra att frågorna inte är relevanta. Bland de samhällsvetenskapliga forskarna är det en väsentligt högre andel som inte vet i vilken utsträckning som forskningsdata kommer att tillgängliggöras öppet. Den förstnämnda gruppen verkar ha en mer tydlig åsikt medan de senare förefaller mer osäkra.

Forskarna ombads i en fråga att uppskatta hur stora volymer av forskningsdata som har eller förväntas komma att publiceras eller göras öppet tillgängligt. Härmed har vi fått ännu ett sätt att kvantifiera omfattningen av ett forskningsprojekt, i antal *bytes*. Svartalternativen i enkäten ger ledtrådar till vilka datamängder som Vetenskapsrådet förväntar sig att en genomsnittlig forskare skulle kunna tänkas hantera. Upp till 10GB, 10-100GB, 100GB-1TB, 1TB-1PB eller över 1 PB. Svartalternativen "vet inte" och "inte relevant" fanns också, vilket visade sig vara nödvändigt eftersom de allra flesta svarande inte kunde uppskatta datamängden. I tillägg till att uppskatta datamängder som antal databärande enheter och variabler, antal sidor transkriberad text eller liknande har vi nu numera också bytes. I en digitalt sammankopplad värld där forskningsdata förväntas lagras, tillgängliggöras och delas, blir naturligtvis även den här typen av tekniska aspekter relevanta. Behovet av just stöd och

stödfunktioner är en annan av Vetenskapsrådets (2022) slutsatser i kartläggningen. Något otippat hade jag faktiskt själv anledning att fundera över datamängd i bytes för en tid sedan, då vår projektgrupp hade behov av att lagra digitala video- och ljudupptagningar samt bilder. Fast inte minns jag hur många bytes det handlade om, bara att det var en väldig massa eftersom datamängden utmanade lagringsgränserna i det anvisade molnet. Till samhällets begränsade resurser kan vi härmed också lägga digitalt lagringsutrymme.

SAMTIDIGT, I EN ANNAN DEL AV VÄRLDEN

"Syftet med etikprövningslagen är att skydda den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning. Avvägning mellan risker och kunskapsvinster är två faktorer som ska ingå i prövningen" (Lag 2003:460 om etikprövning av forskning som avser människor, § 1).

I kölvattnet av Macchiariniskandalen skärptes lagstiftningen, något som har väckt debatt och kritik (se till exempel Skarsgård 2022-06-09). De tidigare regionala etikprövningsnämnderna lades ned och ersattes den 1 januari 2019 av Etikprövningsmyndigheten (EPM) vars uppdrag är "...att värna människan i forskningen" (Etikprövningsmyndighetens hemsida). Den 1 januari 2020 blev det straffbart att genom grov oaktsamhet forska utan att ha gjort en etikprövning och erhållit tillstånd. Maxstraffet för den som uppsåtligen bedriver forskning utan etiktillstånd höjdes och preskriptionstiden utökades. Vid samma tidpunkt fick Överklagandenämnden för etikprövning (Önep) tillsynsansvar. Myndighetens tillsynsbeslut leder till åtalsanmälan om en ansvarig forskare, genom uppsåt eller grov oaktsamhet, misstänks agerat i strid mot etikprövningslagen. Avvägningen mellan riskerna och kunskapsvinster med planerad forskning är central.

Samtidigt reglerar dataskyddsförordningen hanteringen av personuppgifter för att

skydda individers integritet. I samband med ett beslut begärde Önep ett yttrande från IMY i vilket det framgår att all insamling och hantering av forskningsdata som innebär att uppgifter *skulle kunna* (min kursivering) knytas till den fysiska person som uppgifterna avser, är att betrakta som personuppgift (Önep, Dnr. T46-2021/3.2). Slutsatsen är att all forskning som rör människor innebär hantering av personuppgifter och att det aldrig går att utesluta att någon, vid någon tidpunkt skulle kunna sammankoppla uppgift med person. Begrepp som avidentifiering och anonymisering tillhör därmed det förgångna.

Hur rimmar de värden som är drivkrafter och mål i processen mot ett öppet vetenskapssystem med forskningsetiska frågor och integritetsskydd? Det kanske inte råder någon motsättning mellan att värna människan, värna individers integritet och att göra data tillgängliga och delningsbara för andra forskare och medborgare? Kanske är det bara imaginära väderkvarnar som undertecknad ser torna upp sig mot horisonten?

ÖPPEN VETENSKAP I LJUSET AV KONKURRENSKRAFT, INNOVATION OCH DIGITALISERING

Ett öppet vetenskapssystem är i grunden ett initiativ från en grupp forskare som genom framgångsrik lobbying förmått Europeiska kommissionen att lyfta frågan till den politiska dagordningen och att ansvara för den fortsatta processen. Den drivs inom ett specifikt politikområde inom EU som handlar om unionens samlade och enskilda medlemsländers konkurrenskraft i en global ekonomi (se förbundssidorna nummer 2, 2021). Vilka de centrala aktörerna är, deras intressen och drivkrafter och det sammanhang som omgärdar processerna, har betydelse för hur såväl problem som lösningar beskrivs och vilka perspektiv som (inte) problematiseras.

Vetenskapsrådet skriver att "både en god datahantering och öppen tillgång till forskningsdata handlar om att skapa en långsiktig nytta för såväl forskningen som

samhället i stort" (2022, 39). Nyttoperspektiv ligger i förgrunden och grundantagandet är att det som är nyttigt för samhället också är nyttigt för forskningen. Ett grundantagande som behöver problematiseras. Den till synes enkla principen "så öppen som möjligt och så stängd som nödvändigt" borde väcka frågor som rör såväl integritet som forskningsetik. När Vetenskapsrådet beskriver tolv utmaningar och vägval inför framtidens forskningssystem (2019) som "är särskilt angelägna för ett svenskt forskningssystem i världsklass" blir det dock tydligt att punkterna "Etik, god forskningssed och oredlighet i forskningen" och "Öppen tillgång" är två separata uppdrag. De beskrivs, och betraktas kanske också, som parallella spår utan beröringspunkter. När ett öppet vetenskapssystem beskrivs i forskningspropositionen *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige 2020/21*, görs det i relation till samhällsutmaningen digitalisering. Huvudrubriken är en "ytterligare åtgärd i fråga om digitalisering". Digitaliseringen beskrivs här som såväl orsak och drivkraft som grundförutsättning för ett öppet vetenskapssystem.

"Genom att forskningsresultat finns öppet tillgängliga kan dessa återanvändas för nya ändamål, givetvis med beaktande av gällande lagstiftning. På så vis används forskningsmedlen mer effektivt och ger en högre utväxling för samhället ... fler forskare kan validera och bygga vidare på tidigare resultat, vilket bidrar till att upprätthålla och främja en hög forskningskvalitet" (Prop. 2020/21:60, 100).

Återigen bygger resonemangen på att det som är gott och önskvärt för samhället, också är gott och önskvärt för forskare och gynnar forskningens kvalitet. Själva forskningsprocesserna antas bli mer effektiva och de ekonomiska resurserna antas kunna användas mer effektivt. Mer för pengarna på kortare tid genom återbruk. Återbrukande är en stor samhällstrend i klimatkrisens tidevarv och nu kan vi således lägga återbruk av forskningsdata till listan över resurser som kan återbrukas.

ÖPPEN VETENSKAP I RELATION TILL RÅDANDE RÄTTSREGLER OCH INCITAMENTSSTRUKTURER

I citatet från forskningspropositionen ovan betonas att gällande lagstiftning måste vara utgångspunkten för vilken forskningsdata som kan tillgängliggöras och Vetenskapsrådet skriver att "öppen tillgång är bara möjlig när det inte finns regler som hindrar ett tillgängliggörande" (Vetenskapsrådet 2020, 40). Citatet illustrerar en förväntan på att gränsen mellan vilka forskningsdata som kan tillgängliggöras och delas öppet och inte, ska kunna dras utifrån en tillämpning av rådande rättsregler. I den senaste rapporten konstaterar Vetenskapsrådet också att det behövs en ökad kunskapsspridning eftersom forskare generellt sett har bristfälliga kunskaper, inte bara om öppen vetenskap utan framförallt om rådande regelverk som kan antas kunna begränsa öppenheten.

"Brist på kunskap om vad öppen tillgång till forskningsdata innebär leder till att många kan uppleva det som irrelevant och/eller att inriktningen mot öppen tillgång skapar oro över potentiella problem som inte avser öppen tillgång i sig, till exempel oro över att data som innehåller personuppgifter omfattas". Juridiska aspekter lyfts genomgående som problematiska inom ramen för öppen tillgång" (Vetenskapsrådet 2022, 39).

Problemet ges en juridisk inramning då det beskrivs i termer av bristande kunskaper om regelverket kring till exempel personuppgiftshantering. Den oro som forskarna i enkätundersökningen ger uttryck för och de frågor som väcks, skulle dock kunna tolkas som en osäkerhet kring lämpligheten i att tillgängliggöra och dela vissa typer av forskningsdata, inte bara huruvida och i så fall vad regelverk tillåter och inte. Problembeskrivningen stannar vid bristande kunskaper och den identifierade lösningen stavs ökad kunskap om rådande regelverk och utvecklade stödstrukturer som vägleder forskare.

Vetenskapsrådet verkar kunna sin Lundqvist, för det räcker inte med att forskare

förstår och kan realisera uppdraget. Vetenskapsrådet konstaterar att "en alltför abstrakt framtidsbild av en möjlig nytta kan inte anses åtråvärd nog för att stimulera till en full öppen tillgång" (2022, 33). Fluffiga visioner och vaga löften om det goda som väntar vid regnbågens slut förefaller inte vara tillräckliga för att forskare ska *vilja*. Det krävs "motiverande effekter som har en positiv påverkan på forskarkarriären" (Vetenskapsrådet 2022, 33). Det motiverande verktyget stavs "datacitering", alltså citering till datamängden i stället för publikationen. Det pågår för närvarande ett arbete på Vetenskapsrådet som handlar om att "utreda hur forskarens meriter används och bedöms vid ansökningar samt diskutera möjligheterna att utveckla och bredda meritvärderingen i sakkunnighetsbedömningsprocessen" (Vetenskapsrådet 2022, 33). En viktig del i den nya modellen för meritvärdering är just datacitering. Vetenskapsrådet menar att fler förmågor och färdigheter i forskningsprocessen kan synliggöras och värderas när inte bara publicering, utan också delning, beaktas.

I nuläget förefaller det svårt att veta vad gällande lagstiftning tillåter. I en pågående debatt om forskningsetik i SULF:s tidning Universitetsläraren ställde Ann Quennerstedt, professor vid Örebro universitet, frågan om hur forskaren bör hantera inspelningar från intervjuer i vilka intervjupersonen oavsiktligt lämnar känsliga uppgifter som går att koppla till person. Svaret som kanslichefen för Önep, Jörgen Svidén, gav var att uppgiften inte får publiceras, men att om avsikten inte varit att ha med känsliga personuppgifter i forskningen är etiklagen inte tillämplig. På frågan om huruvida uppgiften kan ligga kvar i datamaterialet (eller om den måste maskeras eller raderas på något sätt) hänvisade kanslichefen till Integritetsskyddsmyndigheten med orden att "i det fallet är det med Integritetsskyddsmyndigheten som du kan få problem" (Skarsgård 2022-03-25).

Uttalandet liksom styrdokumentet vittnar om att forskningspolitiken, liksom andra politikområden, görs i stuprör. Vetenskapsrådet

ansvarar för realiseringen av tillgänggörande av forskningsdata. Etikmyndigheten samt Överklagandenämnden för etikprövning ansvarar för etik. Integritetsskyddsmyndigheten ansvarar för personuppgiftshandling och integritetsfrågor och har dessutom ett mycket brett uppdrag som sträcker sig över många områden. Vem tar ansvar för helheten? Hur ska enskilda forskare och forskargrupper navigera för att tillfredsställa krav och förväntningar som inte alltid går i samklang, som är svårförenliga eller till och med motstridiga? Sinnebilderna som står modell för förändringarna är stora datamaterial där människors berättelser berättas genom kombinationer av numeriska värden. Inom samhällsvetenskap och humaniora bygger forskningsdata många gånger på kvalitativt insamlade data i vilka berättelser och beskrivningar alltid riskerar att kunna sammankopplas av någon, i något skede. Ska den typen av data tillgängliggöras, helt, delvis eller inte alls? Får forskare, i syfte att tillgängliggöra forskningsdata, radera delar av en inspelning eller maskera uppgifter i en transkriberad text? I vilket skede av forskningsprocessen i så fall? Gäller det enbart känsliga uppgifter eller alla uppgifter som på något sätt kan kopplas till person? Ska det enbart göras om syftet är att göra forskningsdata öppna och tillgängliga för andra eller även i annat fall? När forskningsdata inte kan tillgängliggöras av etiska och/eller integritetsmässiga skäl, hur ska data citering värderas i relation till andra meriter?

Forskningsetiken har liksom många andra områden i samhället blivit alltmer juridifierad. Kanske kommer rågångarna mellan olika rättsområden att klarna över tid och frågetecken rätas ut i takt med etablerande av rättspraxis. Få forskare vill nog varken frivilligt eller genom oaksamhet bidra till denna genom att låta den egna forskningen bli föremål för granskning eller tillsyn. Det kommer alltid att finnas gråzoner och behov av tolkningsutrymme, men i ett framtida öppet vetenskapssystem blir kanske forskares goda omdöme och etiska kompass än viktigare.

När incitamentsstrukturer och förväntningar anpassas i enlighet med intentionerna bakom ett öppet vetenskapssystem, finns en ökad risk för att forskare och forskargrupper hamnar i svårhanterliga målkonflikter och etiska dilemman. I styrdokumentet finns, som tidigare illustrerats, en berättelse om att det som är önskvärt och bra för samhällets nytta också är nyttigt och gott för den enskilda forskaren och forskarsamhället, vilket miljt uttryckt är en grov förenkling.

AVRUNDNING OCH EN FÖRKLARING TILL FRUKTEN I TITELN

Det har blivit dags att avrunda, men först en reflektion kring detta med god datahantering i ett öppet vetenskapssystem (se Roos, 2021) och därefter en förklaring till den kryptiska – men förhoppningsvis intresseväckande – titeln på förbundssidorna. Det torde finnas en och annan (o)sorterad hög med disketter och cd-skivor i kassaskåp, skrivbordslådor och bokhyllor hos forskare i detta avlång land. Högar som vittnar om svunna tider och som inte motsvarar dagens idealbild av ”god datahantering” och datahanteringsplaner. Samtidigt är det nästan paradoxalt och lite komiskt att data i sådana högar är osedvanligt gott skyddade eftersom antalet diskettstationer och cd-läsare numera är lättträknade. Möjligheterna att dela dessa data är mycket begränsade men kanske har bäst-före-datum ändå passerat. Eller? Hur länge kan och bör forskningsdata tillgängliggöras för öppen delning? För alltid, eller ska gallring tillåtas och i så fall när? Vem eller vilka får *otillgängliggöra* (männe ett nyord för nyordslistan?!) forskningsdata i framtiden och på vilka grunder? Frågor läggs till den redan långa raden med frågor.

Då återstår bara den utlovade förklaringen av titeln. I Vetenskapsrådets senaste rapport (2022) sammanfattas samtalen från ett seminarium som anordnades i juni 2021 vars tema var förutsättningarna för öppen tillgång till forskningsdata. Det framgår inte vilka som var inbjudna och inte heller vilka som

deltog. Från seminariet återberättas att ”några gemensamma möjligheter uppmärksammades” och att en sådan var att ”plocka fler och större frukter” genom tillgängliggörande och återanvändning av redan insamlade forskningsdata. Plötsligt förstår jag bättre den oro som svarande forskare ger uttryck för. Oro för vad det innebär att någon annan får ära och berömmelse på basis av det ofta tidskrävande arbete som primärforskaren lagt ned, osäkerhet kring hur forskningsansökningar ska värderas beroende på om de baseras på nya eller återbrukade data. Lågt hängande frukter har alltid lockat och om de nu dessutom är både större och fler, ja vem kan inte låta bli att lockas? Vilka omvärderingar och omprioriteringar är forskare beredda och villiga att göra? Vilka värden väger tyngst när de måste vägas mot varandra?

Tåget vars slutstation är ett öppet vetenskapssystem lär rulla vidare och alla forskare som bedriver eller planerar att bedriva offentligfinansierad forskning sitter i en av tågets vagnar, vare sig de vill eller vet om det.

Katarina Roos är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
E-post: katarina.roos@umu.se

KÄLLOR

Etikmyndighetens hemsida, <https://etikprovningsmyndigheten.se/om-myndigheten/>. Hämtad 2022-05-22.

Proposition 2020/21:60. *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige*.

Roos, Katarina, 2021. ”Förbundssidorna. Ett öppet vetenskapssystem”, *Statsvetenskaplig tidskrift*, 123(2), s. 459–464.

SFS 2003:460 *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*.

Skarsgård, Kajsa, 2022. Klargörande från Önep om känsliga personuppgifter. 2022-03-25. *Universitetsläraren*. <https://universitetslararen.se/2022/03/25/klargorande-fran-onep-om-kansliga-personuppgifter/>.

Skarsgård, Kajsa, 2022. Ministern: Jag nås av oron kring etiklagen. 2022-06-09. *Universitetsläraren*. <https://universitetslararen.se/2022/06/09/ministern-jag-nas-av-oron-kring-etiklagen/>.

Quennerstedt, Ann, 2022. Kan oavsiktlig behandling av personuppgifter vara ett brott? Debattartikel i *Universitetsläraren* 2022-03-21. <https://universitetslararen.se/2022/03/21/kan-oavsiktlig-behandling-av-personuppgifter-vara-ett-brott/>.

Vetenskapsrådet, 2019. *Vägval för framtidens forskningssystem. Kunskap, kvalitet och integritet*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2019-05-21-vagval-for-framtidens-forskningssystem.html>. Hämtad: 2021-06-01.

Vetenskapsrådet, 2020. *Samordning av öppen tillgång till forskningsdata. Statusrapport i Vetenskapsrådets uppdrag – summering av arbetet 2017-2019 och fortsatt arbete*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2020-04-02-samordning-av-oppen-tillgang-till-forskningsdata.html>. Hämtad: 2021-06-01.

Vetenskapsrådet, 2022. *EOSC främjar öppen vetenskap i Europa*. <https://www.vr.se/uppdrag/oppen-vetenskap/oppen-tillgang-till-forskningsdata/eosc-framjar-oppen-vetenskap-i-europa.html>. Hämtad: 2022-05-22.

Vetenskapsrådet, 2022. *Vetenskapsrådets samordningsuppdrag om öppen tillgång till forskningsdata 2022*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2022-03-10-vetenskapsradets-samordningsuppdrag-om-oppen-tillgang-till-forskningsdata-2022.html>. Hämtad: 2022-05-01.

Överklagandenämnden för etikprövning. *Beslut 2022-01-17*. Dnr. T46-2021/3.2. https://www.onep.se/media/2930/oeneps-beslut-t-46-2021_.pdf